

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

DÁMASA RUIZ-JARABA COLOMERA

přednesené dne 7. prosince 2004¹

1. Projednávanou žalobou pro nesplnění povinnosti podanou na základě článku 226 ES se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Řecká republika tím, že stanovila jak fyzickým, tak právnickým osobám podmínky týkající se povolení k provozování prodejny oční optiky na svém území, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 43 ES a 48 ES.

I – Právní rámec Společenství

3. Ve Smlouvě o ES jsou základní svobody volného pohybu osob, služeb a kapitálu upraveny v hlavě III, v jejímž rámci se kapitola 2 týká konkrétněji práva usazování, přičemž tato kapitola zahrnuje články 43 ES až 48 ES, z nichž první a poslední jsou základem projednávané žaloby.

4. Článek 43 ES stanoví meze uvedeného práva:

„V rámci níže uvedených ustanovení jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území státu druhého. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu na území druhého státu.

2. Jde o další z věcí týkajících se takzvaných „omezení použitelných bez rozdílů“, neboť dotčená právní úprava nezavádí diskriminaci mezi řeckými státními příslušníky a jinými státními příslušníky Společenství. Rozdílné zacházení může být nepřímé a vyplývat z jiných podmínek, které jsou zdánlivě neutrální, přičemž v projednávaném případě je to podmínka, která vyhrazuje otevření prodejny oční optiky pouze odborníkům diplomovaným v daném oboru, kteří jednají vlastním jménem nebo skrze podíl v obchodní společnosti.

1 — Původní jazyk: španělština.

Svoboda usazování zahrnuje přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, zejména společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce, za podmínek stanovených pro vlastní státní příslušníky právem země usazení, nestanoví-li kapitola o pohybu kapitálu jinak.“

5. Článek 48 ES staví pro účely výkonu uvedené svobody právnické osoby na roven fyzickým osobám:

„Se společnostmi založenými podle práva některého členského státu, jež mají své sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní provozovnu uvnitř Společenství, se pro účely této kapitoly zachází stejně jako s fyzickými osobami, které jsou státními příslušníky členských států.

Společnostmi se rozumějí společnosti založené podle občanského nebo obchodního práva, včetně družstev, a jiné právnické osoby veřejného nebo soukromého práva s výjimkou neziskových organizací.“

II – Použitelné vnitrostátní právní předpisy.

6. V Řecku podléhá zřizování prodejen oční optiky podmínkám stanoveným v zákoně č. 971/79². Článek 6 odst. 6 tohoto zákona obsahuje pravidlo, aniž jsou dotčena ustanovení čl. 6 odst. 3³ a čl. 8 odst. 2⁴, že prodejny oční optiky jsou provozovány osobně osobami oprávněnými na základě povolení vydaného pro jejich provozování, což předpokládá, že každý oční optik může provozovat pouze jednu prodejnu oční optiky.

7. Avšak otevřít prodejnu si nemůže každý odborník v daném oboru, neboť z čl. 7 odst. 1 téhož zákona vyplývá, že tyto prodejny mohou být otevřeny pouze držiteli licence na prodej oční optiky a jejich provozování podléhá vydání příslušného povolení, které, jak stanoví čl. 8 odst. 1, „[...] je osobní a nepřenosné“.

8. Pokud jde o *právnické osoby*, zákon č. 2646/98⁵ o modernizaci a organizaci

2 — Úřední věstník Řecké republiky, řada I, č. 233, 1979. Tento zákon nejen upravuje otevření a provozování prodejen oční optiky, ale také podmínky pro výkon povolání očního optika.

3 — Týká se zřízení lékáren.

4 — Týká se převodu na rodinné příslušníky.

5 — Úřední věstník Řecké republiky, řada I, č. 236, ze dne 20. října 1998.

systému zdravotnictví, který doplňuje zákon č. 971/79, v čl. 27 odst. 4 stanoví, že pouze diplomovaní oční optici mohou založit veřejnou obchodní společnost nebo komanditní společnost za účelem provozování prodejny oční optiky, za podmínky, že osoba, která vlastní povolení k provozování prodejny, se podílí na základním kapitálu společnosti ve výši nejméně 50 %. Kromě toho uvedený oční optik může být sdružen nejvýše s jednou jinou společností, pokud výše uvedené oprávnění je vydáno na jméno jiného diplomovaného očního optika.

sídlem v jiném členském státě a její řecké dceřiné společnosti), jimž bylo odmítnuto povolení k otevření prodejny oční optiky na základě zákona č. 971/79, Komise dopisem ze dne 27. ledna 1998 upozornila řeckou vládu na neslučitelnost této právní úpravy s článkem 52 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 43) a článkem 58 téže Smlouvy (nyní článek 48 ES).

9. Ve své duplice řecká vláda upřesnila, že se připravuje změna právních předpisů, která má umožnit, aby se potenciální držitelé povolení mohli podílet na různých typech společností, za podmínky, že diplomovaní oční optici mají většinový podíl na základním kapitálu společností.

11. Dne 27. dubna 1998 řecká vláda potvrdila, že se připravuje změna právní úpravy a poté, co jí byla dne 13. ledna 1999 zaslána výzva dopisem, sdělila, že změna byla provedena zákonem č. 2646/98.

V ústní části řízení potvrdil zástupce žalovaného státu, že zákon č. 3204/2003 podle jeho názoru ukončil veškerá porušení vytýkaná Řecké republice.

12. Vzhledem k tomu, že Komise byla toho názoru, že ani tato nová právní úprava není v souladu s právem Společenství, dne 3. srpna 1999 zaslala Řecké republice doplňující výzvu dopisem.

III – Správní řízení

10. Následkem podání stížností dvou akciových společností (mateřské společnosti se

13. Argumenty řecké vlády uvedené v dopise ze dne 17. května 2000 nezabránilly Komisi v zaslání odůvodněného stanoviska dne 24. ledna 2001, na které řecká vláda odpověděla dne 2. května 2001.

**IV – Návrhová žádání účastníků řízení
a řízení před Soudním dvorem**

ziscích a ztrátách, že společnost má formu veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti, a

14. Dne 27. března 2003 Komise podala žalobu, kterou se domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Řecká republika

- tím, že přijala a ponechala v platnosti zákon č. 971/79, který diplomovanému očnímu optikovi, který je fyzickou osobou, nedovoluje provozovat víc než jednu prodejnu oční optiky, omezila podmínky usazování očních optiků, kteří jsou fyzickými osobami, a tak porušila článek 43 ES, a
 - tím, že přijala a ponechala v platnosti zákon č. 971/79 a zákon č. 2646/98, které pro právnickou osobu podřizují možnost otevřít prodejnu oční optiky následujícím dvěma podmínkám:
 - b) že dotčený oční optik se podílí nanejvýš na jedné další společnosti, která vlastní prodejnu s oční optikou, za podmínky, že povolení ke zřízení a provozování prodejny je vydáno na jméno jiného autorizovaného očního optika,
- omezila podmínky usazování právnických osob v oboru oční optiky v Řecku způsobem, jenž je neslučitelný s článkem 43 ES, a tím, že ukládá právnickým osobám omezení, která neexistují pro fyzické osoby, porušila článek 48 ES ve spojení s článkem 43 ES.

15. Řecká republika navrhuje zamítnutí žaloby na základě toho, že omezení byla společností uložena z důvodu ochrany veřejného zdraví.

- a) že povolení ke zřízení a provozování prodejny oční optiky je vydáno na jméno autorizovaného očního optika, který je fyzickou osobou, že osoba, která vlastní povolení k provozování prodejny, se podílí alespoň ve výši 50 % na základním kapitálu společnosti, jakož i na jejích

16. Po předložení repliky a dupliky byla ukončena písemná část řízení.

17. Na žádost řecké vlády se dne 23. září 2004 konalo jednání, jehož se účastnili oba účastníci řízení.

boda usazování je vždy spojená s výkonem výdělečné činnosti⁷.

V – Přezkum žaloby

18. Komise je toho názoru, že omezení stanovená řeckými právními předpisy pro prodejny oční optiky jsou v rozporu se svobodou usazování ve dvou ohledech: ohledně fyzických osob porušují článek 43 ES a ohledně právnických osob porušují článek 48 ES ve spojení s článkem 43 ES.

20. Tato základní svoboda přiznaná fyzickým i právnickým osobám ze všech členských států zahrnuje, aniž jsou dotčeny výjimky a stanovené požadavky, na ostatním území Společenství přístup ke všem druhům samostatné výdělečné činnosti a její výkon. Rovněž zahrnuje zřízení a provozování podniků, jakož i zřízení agentur, poboček a dceřiných společností.

21. Podle judikatury je tento pojem velmi široký vzhledem k tomu, že s sebou nese možnost pro občana EU stabilně a nepřetržitě se účastnit hospodářského života jiného členského státu, než je stát, odkud pochází, mít z toho prospěch, a tím přispívat k vzájemnému hospodářskému a společenskému pronikání uvnitř Společenství v oblasti samostatné výdělečné činnosti⁸.

A – Svoboda usazování a její hranice

19. Svoboda usazování je neoddělitelná od politického programu Evropské unie a je jí dosahováno odstraňováním překážek ovlivňujících způsoby výroby. Nikoli bez důvodu je stanoveno, že „usazení znamená integraci do národního hospodářství“^{6a}, jelikož svo-

22. Za účelem rozhodnutí v projednávaném sporu je zejména důležité konstatovat, že

7 — M. Fallon, *Droit matériel général des Communautés européennes*. Ed. Bruylant, Paříž, 1997, s. 394.

8 — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 21. června 1974, *Reyners* (2/74, Recueil, s. 631, bod 21); ze dne 30. listopadu 1995, *Gebhard* (C-55/94, Recueil, s. I-4165, bod 25); ze dne 9. března 1999, *Centros* (C-212/97, Recueil, s. I-1459, bod 34), a ze dne 4. července 2000, *Haim* (C-424/97, Recueil, s. I-5123, bod 57).

6a — Stanovisko generálního advokáta Darmona ve věci, která byla předmětem rozsudku ze dne 27. září 1988, *Daily Mail and General Trust* (81/87, Recueil, s. 5483, bod 3).

právo usazování zahrnuje také právo zřídit a udržovat v souladu s profesními pravidly víc než jedno místo výkonu práce na území Společenství⁹. Tato pravidla pak nesmí porušovat podmínky stanovené právním řádem Společenství.

— nepřekračují meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné¹⁰.

23. V tomto ohledu Soudní dvůr připustil, že přístup k různým povoláním, jakož i jejich výkon, může být případně podřízen dodržení určitých ustanovení právních či správních předpisů, za předpokladu, že ohledně těchto ustanovení, jsou splněny čtyři podmínky:

— jsou použitelná bez diskriminace, pokud jde o státní příslušnost,

24. Účelem probíhajícího řízení je určit, zda jsou uvedené podmínky splněny nikoli pouze ve vztahu k fyzickým, ale také ve vztahu k právnickým osobám, což s sebou také nese přezkum příslušného zacházení s nimi, které jim vyhrazují řecké právní předpisy. V každém případě je nezbytné zohlednit skutečnost, že s vývojem práva Společenství se rozsah zásady volného pohybu osob, pokud jde o subjekty, na něž je použitelná, rozšířil¹¹.

— jsou odůvodněna naléhavými důvody obecného zájmu,

B – Omezení svobody usazování fyzických osob

— jsou způsobilá zajistit uskutečnění cíle, který sledují, a

25. Článek 6 odst. 6 zákona č. 971/79 zakazuje očním optikům jakékoli státní pří-

⁹ — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 12. července 1984, Kloop (107/83, Recueil, s. 2971, bod 19); ze dne 7. července 1988, Stanton (143/87, Recueil, s. 3877, bod 11), a Wolf a další (spojené věci 154/87 a 155/87, Recueil, s. 3897, bod 11), a ze dne 20. května 1992, Ramrath (C-106/91, Recueil, s. I-3351, bod 20).

¹⁰ — Rozsudky ze dne 31. března 1993, Kraus (C-19/92, Recueil, s. I-1663, bod 32), a ze dne 30. listopadu 1995, Gebhard, výše uvedený v poznámce pod čarou 8, bod 37.

¹¹ — I. Lirola Delgado (*v Libre circulación de personas y Unión Europea*. Ed. Civitas, Madrid, 1994, s. 61) tvrdí, že v procesu evropské integrace expandovala zásada volného pohybu osob, jak kvůli své dynamice, tak kvůli rozvoji svého politického rozměru, přidáním nových kategorií osob zahrnutých právem Společenství. K tomu došlo postupně, v procesu plném obtíží a někdy rozporů, jehož počáteční bod leží v širokém výkladu obsahu, který může být zahrnut v kontextu hospodářských svobod.

slušnosti provozovat víc než jednu prodejnu oční optiky. V důsledku toho uvedený zákon není použit diskriminačně, neboť s řeckými státními příslušníky zachází stejně jako s občany jiných členských států.

26. Samotná řecká vláda uznává, že toto omezení má za následek omezení svobody Společenství, ale odůvodňuje jej důvody veřejného zdraví.

27. Mezi uvedenými důvody řecká vláda ve fázi před zahájením soudního řízení uvedla potřebu zajistit vyvážené územní rozšíření prodejen oční optiky. Nicméně, jak zdůrazňuje Komise v žalobě, pravidlo „jeden odborník na jednu prodejnu“¹² samo o sobě nedostačuje k zajištění uvedeného cíle, neboť žádné ustanovení neukládá očním optikům povinnost zřídít prodejnu v nejvzdálenějších nebo nejméně ziskových městech či regionech.

V každém případě vzhledem k tomu, že řecký stát uvedený argument před Soudním dvorem nezopakoval, je z toho nutno dovodit, že se ho vzdal.

28. Kromě toho je nesporné, že veřejné zdraví, globálně posuzováno, je naléhavým důvodem obecného zájmu, který odůvodňuje vnitrostátní opatření, která omezují svobodu usazování nebo ji činí méně přitažlivou. Soudní dvůr na tuto skutečnost zdůrazněnou v čl. 3 písm. o) Smlouvy ES [nyní po změně čl. 3 odst. 1 písm. p) ES] upozornil, když poukázal na to, že činnosti Společenství mají zahrnovat, jak stanoví Smlouva a v souladu s tam stanoveným časovým rozvrhem, příspěvek k dosažení vysoké úrovně ochrany zdraví¹³.

29. Podle řecké vlády mají sporné právní předpisy za cíl zachování vztahu důvěry v kontextu prodeje optického zboží a zajištění úplné odpovědnosti diplomovaného odborníka, který provozuje prodejnu.

Mimoto tvrdí, že „pouze oční optik, specializovaný odborník, který se osobně účastní provozování své prodejny, aniž by své fyzické a duševní síly dělil mezi provozování více prodejen, zajistí sledovaný cíl“.

12 — Což připomíná pravidlo „lékárník ve své lékárně“ (*„Apotheker in seiner Apotheke“*), které zná německé právo a které, pokud jde o lékárny, má obdobné účinky, jako jsou účinky dotčené řecké úpravy v období před vynesením rozsudku ve věci Gebhard (viz v tomto ohledu K. H. Friauf, *Das apothekenrechtliche Verbot des Fremd- und Mehrbesitzes*. Ed. C. F. Müller, Heidelberg, 1992, s. 7).

13 — Rozsudek ze dne 1. února 2001, Mac Quen a další (C-108/96, Recueil, s. I-837, body 28 a 29); přesto, jak poukázal generální advokát Mischo ve stanovisku v uvedené věci, hlavní odpovědnost spočívá na členských státech.

30. Je třeba připustit, že členský stát může za naléhavý důvod obecného zájmu považovat nutnost, aby za výrobky a služby nabízené v prodejně oční optiky odpovídala osoba diplomovaná v oboru. Soudní dvůr přijal podobné argumenty ve vztahu k jiným odborníkům v oblasti zdravotnictví¹⁴.

31. Nicméně za účelem slučitelnosti s právem Společenství musí omezení dostatečně zajišťovat uskutečnění uvedeného cíle a být přiměřené uvedenému zájmu.

32. Není zřejmé, zda je dotčené opatření vhodné. Řecká vláda pouze cituje článek 6 zákona č. 971/79 a judikaturu, která jej vykládá, podle které musí být prodej brýlí a jiných korekčních čoček pro oční vady a obecně jakéhokoliv zboží souvisejícího se zrakem prováděn pouze v prodejnách, které jsou *provozovány a řízeny*¹⁵ diplomovaným očním optikem, aniž by musel být přítomen či mít kontakt se zákazníky.

33. Přitom v projednávané věci není podmínka přiměřenosti splněna, neboť existují opatření, která jsou méně omezující a jsou více v souladu s právem Společenství než opatření přijatá v Řecku.

34. V prodejnách existují dva okruhy právních vztahů, vnitřní a vnější. První se týká majetku – zahrnuje například prostory nebo místnost, kde je prodejna umístěna, seznam zákazníků, zboží nebo obchodní jméno –, pracovní vztahy se zaměstnanci a, to se zejména týká projednávaného případu, vlastnictví – což není totéž jako majetek, s nímž je různými právními formami propojeno –, jakož i správu a řízení.

Druhý se týká vztahů se třetími stranami, zejména s dodavateli a v projednávaném případě s kupujícími, zákazníky nebo, chcete-li, pacienty.

35. Řecká právní úprava tyto dva okruhy směšuje. V okruhu vnitřních vztahů zakazuje diplomovanému očnímu optikovi otevřít víc než jednu prodejnu a toto opatření odůvodňuje důvody vnější povahy v podstatě zalo-

14 — Viz ve vztahu k lékařům a zubním lékařům rozsudek ze dne 16. června 1992, Komise v. Lucembursko (C-351/90, Recueil, s. I-3945).

15 — Parafráze bodu 13 rozsudku ze dne 25. května 1993, Laboratoire de prothèses oculaires (LPO) (C-271/92, Recueil, s. I-2899).

ženými na zvláštním osobním vztahu důvěry se zákazníkem a neomezenou odpovědností očního optika.

odpovědnost majitele za škodu způsobenou zaměstnanci, nebo povinnost podepsat smlouvu o pojištění.

36. Pokud by řecký zákonodárce tyto okruhy rozlišil, následky pro svobodu Společenství by nebyly tak závažné, neboť otevření několika prodejen by nebylo v rozporu s požadavkem, aby provoz prodejen a obsluhu zákazníků prováděl diplomovaný oční optik.

39. Je třeba poukázat na to, že v tomto řízení nejde o uznání titulů ani o činnost očních optiků¹⁷, není tedy třeba odkazovat na rozsudek ze dne 25. května 1993, *Laboratoire de prothèses oculaires (LPO)*¹⁸ uvedený Řeckou republikou.

37. Kromě toho, pokud jde o kontakt s jednotlivcem, Soudní dvůr nevyžaduje, aby byl lékař zákazníkovi či pacientovi k dispozici nepřetržitě¹⁶, a výslovně odkazuje na všeobecné lékaře, zubní lékaře či veterináře, nebo dokonce na specializované lékaře, a tedy neexistuje důvod, proč by se tato judikatura neměla rozšířit i na oční optiky.

Uvedená věc, vzešlá ze sporu mezi distributorem kontaktních čoček, očních implantátů a souvisejícího zboží s několika profesními organizacemi očních optiků, se totiž týkala slučitelnosti vnitrostátní právní úpravy, která vyhrazovala prodej optického zboží držitelům diplomu v oboru, se zásadou volného pohybu zboží.

38. Náhrada škody, které se řecká vláda dovolává na podporu legality omezení, by mohla být zcela zajištěna odkazem na určité právní nástroje, kterých účelem je plné odškodnění, jako je přímá nebo vedlejší

Soudní dvůr určil, že uvedená právní úprava byla motivována oprávněným cílem ochrany lidského zdraví a že její použití nebylo v rozporu se zásadou proporcionality ve vztahu k sledovanému cíli. Proto rozhodl, že vnitrostátní právní úprava, která požaduje, aby kontaktní čočky a jiné související zboží bylo prodáváno v obchodních zařízeních

16 — Rozsudek Komise v. Lucembursko, výše uvedený v poznámce pod čarou 14, bod 22, který odkazuje na rozsudek ze dne 30. dubna 1986, Komise v. Francie (96/85, Recueil, s. 1475, bod 13).

17 — Přestože, jak generální advokát Mischo konstatoval v bodě 35 stanoviska předneseného ve věci *Mac Quen* a další (viz poznámku pod čarou 13), činnost očního optika není předmětem právních předpisů Společenství.

18 — Výše uvedený v poznámce pod čarou 15.

provozovaných nebo řízených osobami, které splňují podmínky stanovené pro výkon povolání očního optika, byla odůvodněná na základě ochrany veřejného zdraví.

40. Nicméně rozsudek nestanovil nutnost, že diplomovaný odborník musí být také finančním majitelem prodejny nebo několika prodejen, které by mohl provozovat. Za daných okolností uvedený precedent nepomáhá nijak vyjasnit spor v projednávaném případě, kromě toho, že potvrzuje zvláštní povahu prodeje oční optiky¹⁹.

41. V každém případě formulace použité v bodě 13 rozsudku LPO se nezdá úplně vhodná: co by mělo být důležité pro ochranu veřejného zdraví, není to, zda je prodejna *provozována* nebo *řízena* očními optiky, což s sebou nese povinnosti obchodního, správního či účetního charakteru, ale zda je zákazník, když zvažuje koupi optického materiálu, obsluhován kvalifikovaným personálem. Tato nepřesnost nemá nicméně žádný vliv na projednávaný případ.

42. Konečně, rozsudek Mac Quen a další²⁰ rovněž dovolávají v žalobní odpovědi, který se týkal kvalifikace požadované pro výkon určitých objektivních vyšetření zraku, také není užitečný pro vyřešení projednávaného sporu. Přezkoumal, zda právní úprava vyhrazuující pravomoc provádět tato vyšetření očním lékařům a vylučující oční optiky, není v rozporu se svobodami zaručenými Smlouvou.

Soudní dvůr připomněl, že přes nedostatek harmonizace na úrovni Společenství v dotčené oblasti a pravomoci členských států, která z něho vyplývá, může být právní úprava použita pouze při současném dodržení základních svobod zaručených Smlouvou²¹.

V takovém případě byly zvláštní požadavky na kvalifikaci uložené vnitrostátním právem odůvodněny dovolávanou ochranou veřejného zdraví.

Je tedy třeba posoudit požadavky týkající se péče o pacienty, které spadají do vnějšího okruhu, jak jsem uvedl výše, neboť před-

19 — Soudní dvůr uznal, že prodej kontaktních čoček, i když za jejich předepisování jsou odpovědní oční lékaři, nelze považovat za obyčejnou obchodní činnost, neboť prodejce musí být schopen poskytnout uživatelům informace o použití čoček a péči o ně (bod 11).

20 — Výše uvedeno v poznámce pod čarou 13 tohoto stanoviska.

21 — Na rozsudek se odkazuje v rozsudcích ze dne 29. října 1998, De Castro Freitas a Escallier (spojené věci C-193/97 a C-194/97, Recueil, s. I-6747, bod 23) a ze dne 3. října 2000, Corsten (C-58/98, Recueil, s. I-7919, bod 31).

mětem daného sporu je nyní povolení k otevření prodejny oční optiky, což je považováno za obchodní projekt.

45. Uvedené podmínky jsou odlišné od podmínek uložených fyzickým osobám, proto Komise požaduje, aby Soudní dvůr určil, že tím byla porušena povinnost rovného zacházení podle článku 48 ES.

43. Z výše uvedeného odvozují, že omezení svobody usazování obsažené v řecké právní úpravě, které spočívá v tom, že žádný oční optik nemůže provozovat víc než prodejnu, porušuje článek 43 ES.

46. Návrh je poněkud jednoduchý, proto je třeba doplnit tři poznámky.

C – Omezení svobody usazování právnických osob

47. Zprv, fyzické a právnické osoby mají zásadně rozdílné právní postavení vyplývající z jejich povahy, takže jakékoli srovnání, zpravidla neúplné, musí vysvětlit tento základní rozdíl. Článek 48 ES tedy vyžaduje teleologický výklad: Smlouva požaduje, aby právnické osoby požívaly svobody usazování ve stejném rozsahu jako fyzické osoby.

44. Pokud jde o právnické osoby, již jsem poukázal na to, že zákon č. 2646/98 omezuje svobodu usazování právnických osob tím, že očním optikům umožňuje zřídit pouze společnosti ve formě veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti za účelem provozování oční optiky pod podmínkou, že diplomovaný oční optik se podílí na základním kapitálu společnosti ve výši alespoň 50 % a že tento oční optik se podílí nanejvýš na jedné další společnosti, pokud povolení ke zřízení a provozování prodejny je vydáno na jméno jiného diplomovaného očního optika.

48. Druhá poznámka se týká možné povahy, jak jsem zdůraznil, referenčního prvku rovného zacházení. Povinnost rovného zacházení není uložena restriktivně, takže v případě jejího nesplnění by se jednalo o souvislé porušování práva Společenství, nýbrž je uložena za účelem přiznání právnickým osobám možnosti mít právo přinejmenším stejné, jako je právo přiznané fyzickým osobám. Z toho je tedy třeba dovodit, že členský stát, který povolí volné

usazování právnických osob, zatímco nenáležitě zakáže nebo omezí volné usazování fyzických osob, neporuší článek 48 ES. Ze stejného důvodu referenčním prvkem rovného zacházení nemůže být právní úprava, která sama porušuje právo Společenství.

zákona oznámená řeckým státem rozšiřuje povolení na akciové společnosti, za podmínky, že diplomovaný oční optik se podílí na absolutní většině základního kapitálu.

49. Zatřetí přijetí postoje Komise ohledně kvalifikace režimu stanoveného řeckým státem pro právnícké osoby brání vážné překážky. Přestože se liší od režimu použitelného na fyzické osoby, pokud jde o stanovená pravidla, oba režimy se řídí zásadou „jeden oční optik na jednu prodejnu“; v prvním případě prostřednictvím přímého požadavku, ve druhém případě režimem, který stanoví povinnou většinovou účast.

52. Napadená opatření, přestože nejsou diskriminační a mají za cíl ochranu veřejného zdraví, nejsou přiměřená cíli, který sledují. Existují jiná opatření, která jsou více v souladu se svobodou usazování. Jak jsem poukázal²², rozlišením mezi jednak majetkem, vlastnictvím a vnitřní správou prodejny, a jednak komunikací se zákazníky, lze dosáhnout řešení, které je více v souladu s právem Společenství, ať bereme v úvahu kontakt mezi osobou, která provozuje prodejnu, a zákazníkem nebo odpovědnost za škodu.

50. S ohledem na to, že právní úprava použitelná pro fyzické osoby, která, jak jsem výše poukázal, porušuje právo Společenství, je podobná právní úpravě použitelné pro právnícké osoby, se zdá, že posledně jmenovaná rovněž nesplňuje požadavky evropského práva.

51. Z analýzy řeckých právních předpisů týkajících se otevření tohoto druhu prodejen, které jsou založeny na zvláštním vztahu mezi odborníkem a zákazníkem a na odpovědnosti, kterou oční optik nese, vyplývá, že jsou připuštěny pouze osobní společnosti a změna

53. V tomto smyslu by měl být vykládán rozsudek ze dne 16. června 1992, Komise v. Lucembursko²³. Lucemburská vláda hájila pravidlo jediné praxe, které vyplývá z ustanovení řeckého práva týkajícího se struktury vlastnických podílů pro provoz prodejny oční optiky, tvrzením, že smlouva s lékařem je *intuitu personae* a vyžaduje nepřetržitou přítomnost odborníka na jeho místě výkonu práce za účelem zajištění stálé dostupnosti péče.

²² — Viz body 34 až 38.

²³ — Výše uvedeno v poznámce pod čarou 14.

Soudní dvůr je toho názoru, že takové nepřetržitosti lze dosáhnout méně omezujícím způsobem, například požadavkem na minimální přítomnost nebo opatřením pro zajištění náhrady. Vnitrostátní právní předpis má tedy příliš absolutní a obecný charakter na to, aby mohl být odůvodněn ochranou veřejného zdraví²⁴.

otevřít prodejnu oční optiky, pokud osoby diplomované v tomto oboru jsou většinou výměni vlastníky. Dva okruhy, na které jsem odkázal – majetek prodejny na jedné straně a povaha služeb nabízených třetím stranám na druhé straně –, jsou opět zaměňovány v neprospěch základní svobody stanovené Smlouvou.

54. Konečně i kdyby, jak tvrdila na jednání, Řecká republika dvakrát změnila svoji právní úpravu za účelem přizpůsobení právu Společenství, judikatura stanoví, že existence nesplnění povinnosti se musí posuzovat vzhledem ke stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku. Následné změny nemůže Soudní dvůr zohlednit²⁵, neboť existuje zájem posoudit situaci v určeném okamžiku, například za účelem stanovení základu pro případnou odpovědnost, kterou členský stát ponese vůči těm, kdo na základě jeho pochybení nabudou nějaká práva²⁶.

56. Následně Řecká republika tím, že podřídila otevření prodejny oční optiky vydání povolení uděleného diplomovanému očnímu optikovi, který se podílí alespoň ve výši 50 % na základním kapitálu veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti, a tím, že navíc stanovila, že v případě, že se oční optik podílí nanejvýše na jedné další společnosti, která je vlastníkem prodejny oční optiky, povolení k otevření prodejny musí být vydáno na jméno jiného diplomovaného očního optika, porušila článek 48 ES.

VI – Náklady řízení

55. Pouze pro ilustraci je třeba dodat, že se kromě toho zdá, že nedávno pozměněný režim²⁷ opakuje předchozí chyby tím, že stanoví, že právníckým osobám je povoleno

57. Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu bude účastníku řízení, který byl ve sporu neúspěšný uložena náhrada nákladů řízení, pokud účastník, který byl ve sporu úspěšný, náhradu nákladů ve svém návrhu požadoval. Vzhledem k tomu, že žalobě podané Komisí je třeba vyhovět a že Komise náhradu nákladů řízení od Řecké republiky požadovala, je namístě uložit Řecké republice náhradu nákladů řízení.

24 — Tamtéž, body 22 a 23.

25 — Viz rozsudky ze dne 30. ledna 2002, Komise v. Řecko (C-103/00, Recueil, s. 1147, bod 23); ze dne 29. ledna 2004, Komise v. Rakousko (C-209/02, Recueil, s. I-1211, bod 16), a ze dne 14. září 2004, Komise v. Španělsko (C-168/03, Recueil, s. I-8227, bod 24).

26 — Rozsudek ze dne 17. června 1987, Komise v. Itálie (154/85, Recueil, s. 2717, bod 6); a rozsudek ze dne 20. června 2002, Komise v. Lucembursko (C-299/01, Recueil, s. I-5899, bod 11).

27 — Viz bod 9 tohoto stanoviska.

VII – Závěry

58. V souladu s výše uvedenými důvody navrhuji, aby Soudní dvůr:

1) určil, že Řecká republika,

- tím, že ponechala v platnosti zákon č. 971/79, který diplomovanému očnímu optikovi nedovoluje provozovat víc než jednu prodejnu oční optiky, omezila podmínky usazování, a tak porušila článek 43 ES, a
- tím, že přijala a ponechala v platnosti zákon č. 971/79 a zákon č. 2646/98, které podřídily otevření prodejny oční optiky vydání povolení uděleného diplomovanému očnímu optikovi, který se podílí na základním kapitálu veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti ve výši alespoň 50 %, a tím, že navíc stanovila, že v případě, že se oční optik podílí nanejvýš na jedné další společnosti, která je vlastníkem prodejny oční optiky, musí být povolení k otevření prodejny vydáno na jméno jiného diplomovaného očního optika, porušila článek 48 ES;

2) uložil Řecké republice náhradu nákladů řízení.